

УДК 368:336.01

Д.В. Клиновий,

к.е.н., с.н.с., доц., провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
Національної академії наук України»,
klinovoy@gmail.com,

І.О.Петровська,

к.е.н., с.н.с., доц., завідувачка кафедри
індустрії гостинності та сталого розвитку,
Навчально-наукового інституту управління,
економіки та природокористування,
Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського,
petroirinaolegovna@gmail.com

СТАЛЕ СТРАХУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ СТАЛИХ ФІНАНСІВ

У супутньому документі Ріо+20 – «Декларації природного капіталу» зазначається, що напрями фінансово-економічного забезпечення сталого розвитку та формування з цією метою системи сталих фінансів стосуються таких системних аспектів як: відповідальне інвестування, сталі фондові біржі та стале страхування. Також згадується такий напрям забезпечення сталості, як стале корпоративне управління тощо. Натепер на основі відомих розробок Фінансової ініціативи ООН з довкілля UNEP FI, цей перелік розширено і доповнено за рахунок виокремлення в окремі напрями сталих фінансів такої сфери, зокрема, як сталий банкінг. Роль відповідальних інвестицій перебуває у формуванні системи стійких джерел і каналів фінансового забезпечення господарської діяльності, призначенням котрих є інклюзія незадіяних у господарську діяльність джерел і резервів капіталу, включаючи природні ресурси, за допомогою сучасних інструментів і механізмів інвестування (сек'юритизації природних активів та ін.). Величезною є роль сталого банкінгу для надання кредитних ресурсів для покриття як оперативних, так й інвестиційних витрат, пов'язаних, зокрема, із реалізацією «зеленого» технологічного переходу, у підтримці інших екологічних та соціальних

ініціатив, забезпеченні ресурсами малого і середнього бізнесу, а також домогосподарств. Важливу роль відіграє й розбудова сталого фондового ринку, більш тісно пов'язаного із реальним сектором виробництва й орієнтованого на залучення природних ресурсів як економічних активів до господарського процесу. В сучасних умовах перманентної кризи особливої актуальності набуває роль сталого страхування як інструмента забезпечення гомеостатичного розвитку господарської системи шляхом перебирання на себе ризиків господарської діяльності. При цьому, перспективними напрями розвитку сталих фінансів залишаються поки що організація сталого бюджетування, сталої фіскальної та пенсійної системи тощо. Незважаючи на те, що на сьогодні організовані ініціативи щодо їх запровадження на міждержавному рівні є відсутніми, окремі позиції містяться в рекомендаціях практиків-фахівців у сталих фінансах. Так, зокрема, в ЄС активізована робота з організації сталого пенсійного забезпечення на рівні пенсійних фондів [1, с. 74].

Стале страхування (з англ. Sustainable Insurance), як складова сталих фінансів, визначається наразі як стратегічний підхід, за яким кожен етап страхової діяльності здійснюється на засадах відповідальності через виявлення, оцінку, управління та моніторинг ризиків, пов'язаних з ESG проблемами. При цьому, ESG (Environment, Society, Governance) проблематику пов'язують у світовій страховій практиці із загальновизнаною сукупністю екологічних, соціальних та управлінсько-етичних факторів сталого страхування, яка має стосунок до кліматичних змін та надзвичайних погодних явищ, природних катастроф, деградації природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища, збільшення соціальної нерівності, стандартів праці, старіння населення, ризиками для здоров'я, обмеженого доступу до страхування, питань довіри та репутації, недостатньої прозорості та нечесного поводження з клієнтами, зокрема. Стале страхування має на меті зменшення ризиків, розробку інноваційних рішень, покращення успішності бізнесу та підтримку безпечного розвитку.

Зміст сталого страхування розкривається в його функціях, серед яких факторами виокремлюються: ризикова, пов'язана із ризиковим характером виробництва; попереджувальна, яка пов'язується із тим, що значна частина перерозподільних відносин стосується запровадження попереджувальних заходів із зменшення страхових ризиків, а також пов'язана із накопичувальним страхуванням - ощадна функція, яка робить його засобом накопичення населенням коштів до настання певної події в їх житті аж до закінчення строку страхування. Таким чином, роль сталого страхування у системі сталих фінансів розкривається у ризиковій, попереджувальній та накопичувальній функціях фінансової діяльності в частині забезпечення системного балансу між природно-ресурсною, соціальною та виробничою складовими господарської системи, що є важливим фактором її стабілізації та розвитку. У запропонованій свого часу, в якості добровільних зобов'язань для страховиків, Декларації принципів сталого страхування PSI Фінансової ініціативи ООН зазначається, що страхові компанії мають змогу підтримати сталий розвиток за рахунок організації страхової діяльності на наступних 4-х принципових засадах:

По-перше: через розробку тактики та стратегії страхування з урахуванням ESG проблем, яка стосується: стратегії компанії і включає діалог з керівництвом та акціонерами компанії щодо стратегічного значення ESG для розвитку компанії, запровадження рекрутингових та тренувальних програм для персоналу, що працює з ESG ризиками; ризик-менеджменту та андеррайтингу в частині оцінки ризиків, що включені в портфоліо компанії; розробки страхового продукту та послуг, що зменшують ризик, мають позитивний вплив на ESG проблеми та підтримують ефективний ризик-менеджмент, розробки та підтримки навчальних програм з ризику та страхування ESG аспектів; швидкого, чесного, прозорого та відповідального управління запитам клієнтів для ESG проблем; продажу та маркетингу в частині ознайомлення персоналу відділів продажу та маркетингу з ESG проблемами та впровадження найголовніших аспектів сталого страхування в маркетинг компанії, чіткого пояснення характеристик продукту та послуг, його переваг та витрат;

інвестиційного менеджменту в страхових компаніях з урахуванням ESG проблем, наприклад, на засадах Принципів сталого інвестування PRI.

По-друге: через співпрацю з клієнтами та бізнес-партнерами задля підвищення суспільної свідомості з ESG питань, управління ризиками та розробки рішень для ESG проблем, включаючи клієнтів та постачальників, в частині налагодження діалогу з приводу переваг управління ESG питаннями, позиції компанії та її очікувань у цьому аспекті, надання клієнтам та постачальникам інформації та засобів задля управління ESG проблемами, впровадження ESG аспектів у тендерну політику та процес вибору постачальників; через страховиків, перестраховиків та посередників шляхом просування Принципів сталого страхування, підтримки включення ESG питань до професійного навчання та етичних принципів страхового сектору.

По-третє: через співпрацю з урядами, регуляторами та іншими зацікавленими сторонами задля актуалізації, поширення та просування ESG проблематики серед широких верств населення, включаючи урядові структури, регуляторів та інших законодавців в частині підтримки регуляторних та законодавчих актів, що забезпечують зменшення ризику, інновації та покращення менеджменту з ESG питань; діалоги з урядами та законодавцями з приводу розробки спільних заходів щодо управління ризиками та альтернатив їх передачі; через інших ключових зацікавлених осіб через діалог з міждержавними та недержавними організаціями щодо підтримки сталого розвитку через ризик-менеджмент та проведення експертиз із передачі ризику, діалог з представниками бізнес-сектору задля кращого розуміння та управління ESG ризиками за секторами та географічним положенням, діалог з науковцями щодо спонукання до проведення наукових досліджень та реалізації наукових програм стосовно ESG питань у контексті страхового бізнесу, діалог із засобами масової інформації задля розширення соціальної свідомості громадян тощо.

По-четверте: через прозорість виконання положень Принципів шляхом забезпечення вільного доступу до звітів компанії, прийняття участі у створенні

відповідних звітів третіми сторонами, діалог з клієнтами, регуляторами та рейтинговими компаніями задля здобуття взаємного розуміння оцінки діяльності страхових компаній у ESG аспекті [2, с. 4-6].

Створенню викладених вище Принципів передувала довга співпраця між страховиками, пов'язана із природно-кліматичними ризиками. Ще у квітні 2007 року Інститутом сталого лідерства університету Кембриджу було створено глобальну групу Climate Wise для підтримки страхових компаній з питань ризиків, пов'язаних зі зміною клімату. Вироблені групою Climate Wise Principles сім принципів (бути підзвітним, включати кліматичні питання в стратегії інвестування, ідентифікувати, розуміти та управляти кліматичними ризиками, знижувати вплив бізнесу на довкілля, бути відкритим до публічної політики, поширювати кліматичну свідомість серед клієнтів, покращувати звітність) допомагають учасникам виробити свою індивідуальну реакцію на кліматичні зміни. Щорічна оцінка кожного члена та колективний звіт спільноти Climate Wise Principles Review допомагають інформувати регуляторні органи та широкі фінансові ринки про те, як страхова галузь реагує на виклики та можливості, з якими вони стикаються. На сьогодні група налічує близько 50 страхових організацій з Азії, Європи, Північної Америки та Південної Африки. Наступним кроком стала ініціатива щодо розробки викладених вище принципів сталого страхування. Ця робота розпочалась після того, як з 2006 по 2009 роки було проведено ряд досліджень, які стосувалися ризиків та можливостей страхового сектору, пов'язаних з питаннями ESG. Протягом 2011 року Фінансова ініціатива Програми ООН з навколишнього середовища здійснювала консультаційні зустрічі у Африці, Азії, Європі, Латинській Америці, Середньому Сході, Північній Африці, Північній Америці та Океанії задля здобуття глобального внеску у проект Принципів. У зустрічах взяло участь понад 500 представників найвищого рівня від страхового сектору, бізнес-структур, державних службовців, міждержавних і недержавних організацій та науковців. Створені у результаті таких переговорів у 2012 році та запропоновані світовій фінансовій спільноті принципи мають лише спонукати

страховиків до певної діяльності та не є обов'язковими для виконання. Підписуючи Принципи сталого страхування, страхові компанії публічно демонструють свою підтримку сталого розвитку та відкритість в управлінні ESG питаннями. Вони також автоматично здобувають доступ до наукових та матеріально-технічних ресурсів Організації Об'єднаних Націй, мають право бути присутніми на діалогах з державами та інвесторами щодо ESG проблем, відповідного ризик-менеджменту та страхування, а також брати участь у Щорічних генеральних зборах підписантів Принципів. Тобто, страхові компанії через мережу підписантів здобувають доступ до потрібної їм інформації для організації найбільш ефективного ризик-менеджменту. У разі невиконання підписаних ними Принципів, страховики не несуть ніякої матеріальної відповідальності окрім можливих репутаційних втрат – погіршення іміджу компанії [3].

У цілому, сфера сталого страхування є визначальною для реалізації регулівного та забезпечуючого функціоналів сталих фінансів через систему фондів фінансових ресурсів, призначених для застосування в умовах настання ризиків для інших складових господарської системи, а також фінансових ризиків усередині самої фінансової системи тощо. Таким чином, стале страхування формується як важлива складова системи сталих фінансів.

Список використаних джерел

1. Financing a sustainable European economy: Final Report. The High-Level Expert Group on Sustainable Finance, 2018. 99 p.
2. PSI Principles for Sustainable Insurance, UNEP Finance Initiative Report, June, 2012, 12 pp. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.unepfi.org/psi/wp-content/uploads/2012/06/PSI-document1.pdf>.
3. Волохова Л.Ф, Євсєєнко О.Ф. Стале страхування як ключовий фактор підтримки сталого розвитку суспільства. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015. № 3(168). С. 18-25.